

Historyczne zanieczyszczenia środowiska w aspekcie Zakładów Chemicznych w Tarnowskich Górach

Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa

- Działalność produkcyjna na terenie obecnych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach w likwidacji prowadzona była już w **XVII** wieku. Wówczas na terenie tym **przerabiano rudy srebra i ołowiu**. Kolejnym etapem było uruchomienie w **1842** roku kilku pieców do wytapiania surówki żelaza, a po **20 latach** działalność tą wstrzymano i uruchomiono produkcję **papieru jedwabnego** eksportowanego do Chin i Japonii. Produkcja papieru została wstrzymana w 1919 roku.
- W latach **20 i 30-tych XX wieku** rozpoczęto produkcję **litoponu 30% i 60%, chlorku baru, kwasu borowego, boraksu, azotanu baru, tlenku cynkowego, siarczanu cynku, węglanu barowego, nadboranu sodowego, siarczanu glinowego, siarczanu miedziowego**.
- Po II wojnie światowej produkowano także **sadzę aktywną, alun glinowo-potasowy, siarczan barowy, wodorotlenek barowy, kwas solny, siarczan sodowy, siarczek sodowy, siarczek amonowy, fosforan dwumagnezowy, węglan strontu, całą gamę odczynników barowych, strontowych i borowych oraz soli specjalnych**.

Widok na zwałowisko nr 1

Widok na zwałowisko nr 4 + 4a

- Ilekcioć w ustawie jest mowa o:
- 5a) historycznym zanieczyszczeniu powierzchni ziemi - rozumie się przez to zanieczyszczenie powierzchni ziemi, które zaistniało przed dniem 30 kwietnia 2007 r. lub wynika z działalności, która została zakończona przed dniem 30 kwietnia 2007 r.; rozumie się przez to także szkodę w *środowisku* w powierzchni ziemi w rozumieniu art. 6 pkt 11 lit. c ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w *środowisku* i ich naprawie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1789 oraz z 2015 r. poz. 277 i 1926), która została spowodowana przez emisję lub zdarzenie, od którego upłynęło więcej niż 30 lat.

- Ilekcioć w ustawie jest mowa o:
- 2a) badaniach zanieczyszczenia gleby i ziemi - rozumie się przez to pomiary zawartości substancji powodującej ryzyko w glebie i w ziemi, w tym pobieranie próbek oraz związane z tymi pomiarami badania właściwości gleby i ziemi;

- 25) powierzchni ziemi - rozumie się przez to ukształtowanie terenu, glebę, ziemię oraz wody gruntowe, z tym że:
 - a) gleba - oznacza górną warstwę litosfery, złożoną z części mineralnych, materii organicznej, wody glebowej, powietrza glebowego i organizmów, obejmującą wierzchnią warstwę gleby i podglebie,
 - b) ziemia - oznacza górną warstwę litosfery, znajdującą się poniżej gleby, do głębokości oddziaływania człowieka,
 - c) wody gruntowe - oznaczają wody podziemne w rozumieniu art. 9 ust. 1 pkt 22 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - *Prawo wodne* (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, z późn. zm.), które znajdują się w strefie nasycenia i pozostają w bezpośredniej styczności z gruntem lub podglebiem;

- Ilekroć w ustawie jest mowa o:
- 44) władającym powierzchnią ziemi - rozumie się przez to właściciela nieruchomości, a jeżeli w ewidencji gruntów i budynków prowadzonej na podstawie ustawy - *Prawo geodezyjne* i kartograficzne ujawniono inny podmiot władający gruntem - podmiot ujawniony jako władający;

- Ilekcioć w ustawie jest mowa o:
- 31b) remediacji - rozumie się przez to poddanie gleby, ziemi i wód gruntowych działaniom mającym na celu usunięcie lub zmniejszenie ilości substancji powodujących ryzyko, ich kontrolowanie oraz ograniczenie rozprzestrzeniania się, tak aby teren zanieczyszczony przestał stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu *środowiska*, z uwzględnieniem obecnego i, o ile jest to możliwe, planowanego w przyszłości sposobu użytkowania terenu; remediacja może polegać na samooczyszczaniu, jeżeli przynosi największe korzyści dla *środowiska*;

- Art. 16. W terminie 2 lat od dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie [art. 101a ust. 5](#) ustawy zmienianej w art. 1, dopuszcza się wykonywanie badań zanieczyszczenia gleby i ziemi przez laboratorium posiadające akredytację w zakresie wykonywania w glebie i w ziemi pomiarów zawartości substancji, o których mowa w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie [art. 105 ust. 1](#) ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.
- Art. 17. Starosta przekaze regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska **wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi w 25 miesiącu** od dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie [art. 101a ust. 5](#) ustawy zmienianej w art. 1.
- Art. 18. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska uruchomi system teleinformatyczny do prowadzenia rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, nie później jednak niż w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

- Art. 101e. [Zgłoszenie zanieczyszczeń powierzchni ziemi]
 1. **Władający powierzchnią ziemi**, który stwierdził **historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi na terenie będącym w jego władaniu**, jest obowiązany niezwłocznie zgłosić ten fakt regionalnemu dyrektorowi *ochrony środowiska*.
 2. Zgłoszenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera: (.....)
 - 3) informacje na temat czasu wystąpienia zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w tym, w miarę możliwości, dokumenty uprawniające, że zgłoszenie dotyczy historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi;
 - 4) dokumentację potwierdzającą wystąpienie zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w tym nazwy substancji powodujących ryzyko oraz wyniki badań zanieczyszczenia gleby i ziemi tymi substancjami, wykonanych przez laboratorium, o którym mowa w art. 147a ust. 1 pkt 1 lub ust. 1a.

➤ **Każdy, kto stwierdził potencjalne historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi, może zgłosić ten fakt staroście.**

- 4. Zgłoszenie, o którym mowa w ust. 3, zawiera: 1) imię i nazwisko albo nazwę podmiotu zgłaszającego oraz adres jego zamieszkania lub siedziby;
- 2) wskazanie miejsca, w miarę możliwości poprzez podanie adresu lub numeru działki ewidencyjnej;
- 3) informacje na temat czasu wystąpienia zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w tym, w miarę możliwości, dokumenty uprawniające, że zgłoszenie dotyczy historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi;
- 4) opis stwierdzonej sytuacji wskazującej na występowanie potencjalnego historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi, dokumentację, która uprawnia jej wystąpienie, w tym, w miarę możliwości, nazwy substancji powodujących ryzyko oraz wyniki badań zanieczyszczenia gleby i ziemi tymi substancjami, wykonanych przez laboratorium, o którym mowa w art. 147a ust. 1 pkt 1 lub ust. 1a.
- 5. Do zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 i 3, składanego w postaci elektronicznej dołącza się zeskanowane dokumenty lub dokumentację, o których mowa odpowiednio w ust. 2 pkt 3 i 4 oraz w ust. 4 pkt 3 i 4.

- Art. 101d. [Identyfikacja i wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi]
- 1. Starosta dokonuje identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, poprzez: 1) ustalenie działalności mogącej z dużym prawdopodobieństwem powodować historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi, która była prowadzona na danym terenie przed dniem 30 kwietnia 2007 r.;
- 2) ustalenie listy substancji powodujących ryzyko, których wystąpienie w glebie lub ziemi jest spodziewane ze względu na działalność, o której mowa w pkt 1;
- 3) analizę dostępnych informacji na temat zagrożenia zanieczyszczeniem gleby lub ziemi;
- 4) w razie potrzeby - wykonanie pierwszego etapu badań zanieczyszczenia gleby i ziemi przez laboratorium, o którym mowa w art. 147a ust. 1 pkt 1 lub ust. 1a.
- 2. Identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi nie dokonuje się na terenach, na których jest prowadzona działalność, której głównym celem jest obronność i bezpieczeństwo państwa lub bezpieczeństwo międzynarodowe.
- 3. Starosta lub upoważniona przez niego osoba, są uprawnieni do wstępu na teren władającego powierzchnią ziemi w celu wykonywania badań zanieczyszczenia gleby i ziemi.
- 4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, władający powierzchnią ziemi

- 4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, władający powierzchnią ziemi jest obowiązany umożliwić wykonywanie badań na terenie będącym w jego władaniu.
- 5. Władający powierzchnią ziemi, na wniosek starosty, przekazuje wszelkie znajdujące się w jego posiadaniu informacje dotyczące potencjalnego historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi oraz jego możliwych źródłach.
- 6. Starosta sporządza wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.
- 7. Wykaz zawiera: 1) adres, numery działek ewidencyjnych i informacje o ich powierzchni;
- 2) informacje o aktualnym i, o ile jest to możliwe, planowanym sposobie użytkowania gruntów;
- 3) informacje o działalności prowadzonej na terenie;
- 4) informacje o działalności prowadzonej na terenie w przeszłości, o ile takie informacje są dostępne;
- 5) informacje o właściwościach gleby na terenie;
- 6) nazwy substancji powodujących ryzyko oraz informacje o ich zawartości w glebie i w ziemi;
- 7) informacje o remediacji prowadzonej obecnie i w przeszłości na terenie;
- 8) imię i nazwisko albo nazwę obowiązującego do przeprowadzenia

- 3. Regionalny dyrektor *ochrony środowiska*, w drodze decyzji skierowanej do władającego powierzchnią ziemi, dokonuje do rejestru wpisu o potencjalnym historycznym zanieczyszczeniu powierzchni ziemi, nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania odpowiednio: 1) wykazu, o którym mowa w art. 101d ust. 6;
- 2) aktualizacji wykazu, o której mowa w art. 101d ust. 8;
- 3) zgłoszenia, o którym mowa w art. 101e ust. 1.
- 4. Decyzja, o której mowa w ust. 3, zawiera wskazanie miejsca, na którym występuje potencjalne historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi.
- 5. Regionalny dyrektor *ochrony środowiska* aktualizuje i uzupełnia rejestr na podstawie: 1) aktualizacji wykazu, o której mowa w art. 101d ust. 8,
- 2) badań, o których mowa w art. 101f ust. 1 lub art. 101g ust. 1,
- 3) planu remediacji, o którym mowa w art. 101l ust. 1,
- 4) oceny przeprowadzenia remediacji, o której mowa w art. 101n ust. 1
- - nie później niż w terminie 6 miesięcy odpowiednio od dnia ich otrzymania, wykonania, ustalenia lub dokonania.

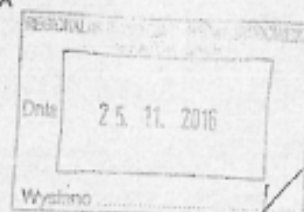
- Art. 101h. [Podmioty zobowiązane do przeprowadzenia remediacji] 1. Władający powierzchnią ziemi, na której występuje historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi, jest obowiązany do przeprowadzenia remediacji.
- 2. Jeżeli władający powierzchnią ziemi wykaże, że historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi dokonane po dniu objęcia przez niego władania spowodował inny wskazany podmiot, zwany dalej "innym sprawcą", obowiązek przeprowadzenia remediacji spoczywa na innym sprawcy.
- 3. Jeżeli zanieczyszczenie zostało spowodowane przez innego sprawcę za zgodą lub wiedzą władającego powierzchnią ziemi, władający powierzchnią ziemi jest obowiązany do przeprowadzenia remediacji solidarnie z innym sprawcą.
- 4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, decyzję, o której mowa w art. 101l ust. 4 i art. 101m ust. 1 pkt 2, kieruje się także do władającego powierzchnią ziemi.

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KATOWICACH

Katowice, 24 listopada 2016 r.

WSI.516.1.1.2016.SA

Starosta Tarnogórski
ul. Karłuszowiec 5
42-600 Tarnowskie Góry

Nawiązując do zgłoszenia historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi na terenie po byłych Zakładach Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach, przesłanego pismem z 29 lipca 2016 r. znak GN.7021.22.2016 oraz w związku z uruchomieniem systemu teleinformatycznego do prowadzenia rejestru bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku oraz rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, informuję co następuje.

...zwiazku z powyższymi, proszę o przesłanie kopii całości ww. opracowania z 1999 r. i innych posiadanych opracowań dotyczących przedmiotowego obszaru oraz uzupełnienie zgłoszenia o wyniki badań zanieczyszczenia gleby i ziemi na tym terenie, wykonanych przez laboratorium, o którym mowa w art. 147a ust. 1 pkt 1 lub ust. 1a ustawy POS, a także, w miarę możliwości, przesłanie mapy sytuacyjnej z naniesioną lokalizacją punktów poboru prób gruntu, w których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych stężeń substancji, oraz lokalizacją wymienionych w Państwa piśmie zwałowisk odpadów.

Ponadto, proszę o wskazanie terenów, na których były prowadzone prace związane z unieszkodliwianiem odpadów i rekultywacją terenu, o których mowa w decyzji Starosty Tarnogórskiego z 30 marca 2007 r. znak GOSR/O.7636-17/07, w ramach przedsięwzięcia pn. „Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330 – Gliwice, poprzez kompleksowe unieszkodliwianie odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów Chemicznych «Tarnowskie Góry» w Tarnowskich Górach w likwidacji”. W świetle posiadanych przez tut. Organ informacji o unieszkodliwieniu części odpadów m.in. ze zwałowisk 4/4a i 6 istnieje prawdopodobieństwo, iż teren, na którym pobierano próby gruntu został przekształcony, a wyniki badań z 1999 r. są nieaktualne.

Powyższe informacje są niezbędne w celu określenia przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach sposobu dalszego postępowania w sprawie.

w przedłożonym do ww. pisma wyciągu z opracowania pt. *Ocena oddziaływania na środowisko inwestycji „Centralne składowisko odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych dla Zakładów Chemicznych „Tamowskie Góry” w likwidacji na etapie uzgodnienia projektu budowlanego*”, wykonanego w listopadzie 1999 r. przez CITEC S.A., EKOLOG Systems Sp. z o.o. oraz Czyste Powietrze Sp. z o.o., znajdują się informacje na temat ponadnormatywnych zawartości substancji stwierdzonych podczas badań prób gruntu pobranego z podłoża zwalowisk odpadów. Przekazany fragment ww. opracowania nie zawiera natomiast informacji na temat laboratorum, w którym wykonywano analizy jakości prób gruntu na przedmiotowym terenie, oraz wyników badań zanieczyszczenia gleby i ziemi. Przedłożony dokument nie pozwala zatem na weryfikację zgłoszenia pod kątem spełnienia wymogów określonych w art. 101e ust. 2 ustawy POŚ

Widok na zwałowisko nr 1

Widok na zwałowisko nr 4 + 4a